

ΟΔΗΓΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΜΟΝΤΕΛΟ ΒΟΥΛΗΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ 2018

Τίτλος: ΟΔΗΓΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Σειρά: ΜΟΝΤΕΛΟ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ 2018

Συντάκτες:

Δανιήλ Σουριανός, Πρόεδρος της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, ΜΒΕ 2018

Παναγιώτης Καρυτσιώτης, Αντιπρόεδρος της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, ΜΒΕ 2018

Δημήτριος Μπαχούμας, Γραμματέας της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, ΜΒΕ 2018

Επιμέλεια:

Θεόδωρος Σιδηρόπουλος, Πρόεδρος της Βουλής, ΜΒΕ 2018

Θωμάς Τσουλιάς, Συνιδρυτής & Διοργανωτής, ΜΒΕ 2018

Copyright © 2018 Άφιξις Αστική Μη-Κερδοσκοπική Εταιρία

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή η απόδοση κατά παράφραση ή διασκευή κανενός τμήματος αυτής της έκδοσης, σε οποιαδήποτε μορφή, ή με τη χρήση ηλεκτρονικών ή μηχανικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων συστημάτων αποθήκευσης και ανάκτησης πληροφοριών, χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη, για εμπορικούς σκοπούς. Ο εκδότης επιτρέπει την ολική ή μερική αναπαραγωγή για εκπαιδευτικούς σκοπούς παρά μόνο για τους συμμετέχοντες στο Μοντέλο Βουλής των Ελλήνων 2018 και αυστηρά για τις προσωπικές τους ανάγκες πριν και κατά την υλοποίηση του συνεδρίου. Νόμος 2121/1993 και κανόνες τους Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
1. Εισαγωγή	3
1.1. Μοντέλα Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	3
Α. Κυβέρνηση προς τους πολίτες (Government-to-citizen – G2C)	3
Β. Κυβέρνηση προς εργαζόμενους (Government-to-Employees – G2E)	4
Γ. Κυβέρνηση προς επιχειρήσεις (Government-to-Business – G2G)	5
Δ. Κυβέρνηση προς κυβέρνηση (Government-to-Government – G2G)	5
1.2. Η σημασία της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	5
2. Ιστορικό	6
3. Ισχύον Νομικό Πλαίσιο	10
3.1. Νόμος 3979/2011 «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις»	10
3.2. Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) 25/2014 «Ηλεκτρονικό Αρχείο και Ψηφιοποίηση εγγράφων»	12
3.3. Νόμος 4305/2014 «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα»	13
3.4. Νόμος 4325/2015 «Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης - Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις»	13
4. Αντικρουόμενες Απόψεις	14
4.1 Διαβίβαση δεδομένων από τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων στην Ελληνική Στατιστική Αρχή	14
4.2 Ασφάλεια εφαρμογών Μητρώου Υπουργείου Οικονομικών	15
4.3 Νομιμότητα συλλογής στοιχείων για τις δηλώσεις «πόθεν έσχες»	16
4.4. Η περίπτωση της Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος	16
5. Case Study – Η περίπτωση της Εσθονίας	17
5.1. Ηλεκτρονική Ταυτότητα	17
6. Επίλογος	18
7. Κατάλογος Νομοθεσίας	20
8. Βιβλιογραφία	20
8.1. Βιβλία – Ακαδημαϊκές Εργασίες	20
8.2. Άρθρα	21
8.3. Ηλεκτρονικές Πηγές	21

1. Εισαγωγή

Με τον όρο «ηλεκτρονική διακυβέρνηση» (e-Government) χαρακτηρίζεται η εισαγωγή των τεχνολογιών της πληροφορικής και των υπολογιστών στη δημόσια διοίκηση, καθώς και οι νέες διοικητικές πρακτικές.¹ Ο όρος αυτός δημιουργήθηκε με τις γενικότερες πρακτικές που εισάγει και εφαρμόζει η εκάστοτε κυβέρνηση, σύμφωνα με τις οποίες τοποθετείται το επίθετο «ηλεκτρονικό-ή» (“e”) με σκοπό να δώσει έμφαση στον ηλεκτρονικό τρόπο παραγωγής και διανομής των υπηρεσιών (ηλεκτρονικό εμπόριο, ηλεκτρονικό επιχειρείν, ηλεκτρονική μάθηση κλπ).²

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση δεν αφορά την τεχνολογία, αλλά σχετίζεται αποκλειστικά με την αναδιαμόρφωση της παροχής κυβερνητικών υπηρεσιών μέσω της τεχνολογίας. Συγκεκριμένα, επιδιώκει τον εκσυγχρονισμό του Κράτους και της Δημόσιας Διοίκησης, με όχημα τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), με στόχο τον μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, προκειμένου η διοίκηση να καταστεί αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη, εξασφαλίζοντας την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου.³

Το πρώην Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΔΜΗΔ) – νυν Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης είναι το καθ’ ύλην αρμόδιο κυβερνητικό όργανο για:

- (α) Την άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής στον τομέα αξιοποίησης των ΤΠΕ στη Δημόσια Διοίκηση.
- (β) Το σχεδιασμό και το συντονισμό υλοποίησης οριζόντιων έργων διοικητικής μεταρρύθμισης και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης.⁴

1.1. Μοντέλα Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

A. Κυβέρνηση προς τους πολίτες (Government-to-citizen – G2C)

Ο στόχος της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης «κυβέρνησης προς τον πολίτες (G2C)» προσφέρει μια ποικιλία υπηρεσιών ΤΠΕ για τους πολίτες με αποτελεσματικό και οικονομικό τρόπο, έτσι ώστε να ενισχυθεί η σχέση μεταξύ της κυβέρνησης και των

¹ Καρακύκλα, Α. και Καρακύκλας, Δ. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση»**. Διπλωματική Εργασία. Α.Τ.Ε.Ι Πειραιά– Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας – Τμήμα Λογιστικής. Αιγάλεω, 2013. http://oceanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1462/log_00106.pdf?sequence=1

² Μακρή, Ε. **«Ηλεκτρονική Ταυτοποίηση και Υπηρεσίες Εμπιστοσύνης στις ηλεκτρονικές συναλλαγές»**. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Πληροφορικής – Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης στα Πληροφοριακά Συστήματα. Αθήνα, 2014.

³ EUR-Lex. **«Ηλεκτρονική διακυβέρνηση»: η επιγραμμική δημόσια διοίκηση»**. 2005. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3AI24226b>

⁴ Καρακύκλα, Α και Καρακύκλας, Δ. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση»**. ο.π.

πολιτών που χρησιμοποιούν την τεχνολογία. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση καθιστά δυνατή όχι μόνο την ευκολότερη πρόσβαση στις πληροφορίες των δημόσιων αρχών, αλλά διευκολύνει επίσης σε μεγάλο βαθμό τις συναλλαγές των διοικούμενων με τη μείωση του χρόνου αναμονής.⁵

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση καθιστά αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ πολίτη-κράτους, επιτρέποντας στους πολίτες να επικοινωνήσουν απευθείας με τους δημόσιους λειτουργούς, και να παρεμβαίνουν εξ αποστάσεως δείχνοντας άμεσα τη γνώμη τους (ηλεκτρονική ψηφοφορία). Η πληρωμή υπηρεσιών, όπως οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας της πόλης, μπορούν να ολοκληρωθούν σε απευθείας σύνδεση ή μέσω τηλεφώνου. Άλλες υπηρεσίες όπως οι αιτήσεις για αλλαγές στο όνομα ή τη διεύθυνση, που υποβάλλουν οι πολίτες στις υπηρεσίες ή οι επιδοτήσεις, ή για την μεταφορά των υφιστάμενων υπηρεσιών, πλέον ολοκληρώνονται διαδικτυακά.⁶

B. Κυβέρνηση προς εργαζόμενους (Government-to-Employees - G2E)

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση υπό τη μορφή «Κυβέρνηση προς Εργαζομένους (G2E)» είναι άλλη μια από τις τρεις βασικές πρωτοβάθμιες αλληλεπιδράσεις στο μοντέλο παράδοσης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Είναι η σχέση μεταξύ των online εργαλείων, των πηγών, και των άρθρων που βοηθούν τους εργαζόμενους να διατηρήσουν την επικοινωνία με την κυβέρνηση και τις δικές τους εταιρείες.

Η σχέση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με τους Εργαζόμενους επιτρέπει τη διείσδυση σε νέες τεχνολογίες με μόνο εργαλείο τον υπολογιστή.⁷ Τα έγγραφα μπορούν τώρα να αποθηκευτούν και να μοιραστούν με άλλους συναδέλφους σε απευθείας διαδικτυακή σύνδεση. Η διακυβέρνηση αυτού του τύπου καθιστά δυνατή για τους εργαζόμενους την ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ άλλων υπηρεσιών πολύ πιο εύκολη αντί να χρειάζεται η εκτύπωση αρχείων και η αποστολή τους με φαξ. Οι υπηρεσίες G2E περιλαμβάνουν επίσης λογισμικό για τη διατήρηση των προσωπικών πληροφοριών και των αρχείων των εργαζομένων. Οφέλη που προκύπτουν μέσα από την επέκταση του G2E περιλαμβάνουν:

- (α) Το Ε-μισθολόγιο (Διατηρώντας τα χρηματικά διαθέσιμα σε απευθείας σύνδεση για να μπορούν οι εργαζόμενοι να βλέπουν τα αποδεικτικά συναλλαγής (paychecks).
- (β) Τις πληρωμές στελεχών, να πληρώσουν τους λογαριασμούς, και να τηρούν αρχεία για τα φορολογικά τους στοιχεία).

⁵ Μπούρας, Χ. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση»**. Τμήμα Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής Πανεπιστήμιο Πατρών. Πάτρα. https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/CEID1089/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82%202015-16/07_e_government.pdf

⁶ Ζιογκα, Ζ. και Τσαλαφούτα, Ε. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση; Παραδείγματα Καλών Πρακτικών, Οφέλη, Δυσκολίες, Προοπτική»**. ΑΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ - Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας (Σ.Δ.Ο.) - Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής. 2008. http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1152/fin_20080319.pdf?sequence=1

⁷ Στο ίδιο.

- (γ) E-οφέλη (Ένας εργαζόμενος είναι σε θέση να αναζητήσει ποια είναι τα οφέλη που λαμβάνει και ποια είναι τα οφέλη που έχει δικαίωμα προς απόκτηση).
- (δ) E-κατάρτιση (Επιτρέπει σε νέους και παλαιούς εργαζόμενους να διατηρούν και να εμπλουτίζουν τακτικά την κατάρτιση που έχουν, μέσω της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών πάνω από νέα υλικά σε μία εύχρηστη τοποθεσία).
- (ε) E-learning (Είναι συνήθως ένα εργαλείο μάθησης που βασίζεται σε Υπολογιστή και επιτρέπει στους υπαλλήλους να μάθουν στο δικό τους ρυθμό με εξ αποστάσεως εκπαίδευση).

Γ. Κυβέρνηση προς επιχειρήσεις (Government-to-Business – G2G)

Αυτό το μοντέλο αφορά την αλληλεπίδραση μεταξύ δημόσιων υπηρεσιών και επιχειρήσεων Όσον αφορά την προσφορά υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, η βελτίωση της παροχής ηλεκτρονικών διοικητικών υπηρεσιών επιφέρει την αύξηση της παραγωγικότητας και την ανταγωνιστικότητα Αυτό οφείλεται στην μείωση του κόστους των ιδίων των δημόσιων υπηρεσιών, αλλά και του κόστους συναλλαγής για τις επιχειρήσεις (χρόνος, πόροι).⁸

Δ. Κυβέρνηση προς κυβέρνηση (Government-to-Government – G2G)

Το μοντέλο «Κυβέρνηση-προς-Κυβέρνηση (G2G)» είναι η διαδικτυακή, μη εμπορική αλληλεπίδραση μεταξύ κυβερνητικών οργανώσεων, υπηρεσιών, αρχών και άλλων κυβερνητικών οργανισμών. Η χρήση του είναι διαδεδομένη σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Η.Π.Α. Από την αρχή της δεκαετίας του 1990 αρχίζει να υπάρχει ανεξέλεγκτη ενσωμάτωση της ηλεκτρονικής μορφής στη κυβερνητική διαδικασία.⁹ Οι κυβερνήσεις προσπάθησαν να χρησιμοποιήσουν την αποτελεσματικότητά από τις νέες τεχνικές για να μειώσουν τα προβλήματα. Πολλές κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν σταδιακά μετατραπεί σε τεχνολογίες των πληροφοριών (ΤΠΕ), σε μια προσπάθεια να συμβαδίσουν με τις σημερινές απαιτήσεις. Το πλαίσιο του ΤΠΕ αναμένεται να αυξηθεί περισσότερο από ποτέ με το να γίνει αποτελεσματική, μειώνοντας το χρόνο που απαιτείται για την ολοκλήρωση ενός στόχου. Μερικά παραδείγματα περιλαμβάνουν την πληρωμή υπηρεσιών κοινής ωφελείας, τα εισιτήρια, και τις άδειες.

1.2. Η σημασία της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιείται στην καθημερινότητα των πολιτών, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη. Σε εποχή με περιορισμένους δημόσιους πόρους, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση μέσω των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, μπορεί να βοηθήσει τον δημόσιο τομέα

⁸ Μπούρας, Χ. «*Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση*». ο.π.

⁹ Ζιογκα, Ζ. και Τσαλαφούτα, Ε. «*Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση; Παραδείγματα Καλών Πρακτικών, Οφέλη, Δυσκολίες, Προοπτική*». ο.π.

να αναπτύξει νέες δυνατότητες για την παροχή των υπηρεσιών του προς τους πολίτες, με ταυτόχρονη αύξηση της απόδοσης και μείωση του κόστους.

Συγκεκριμένα, οι υπηρεσίες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, δίνουν την δυνατότητα στους πολίτες και τις επιχειρήσεις που τις χρησιμοποιούν να πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους πιο εύκολα και να διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις τους με το Δημόσιο από το διαδίκτυο. Μέσα από διεξοδική αναφορά στα μοντέλα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που υπάρχουν παρακάτω, τα οφέλη που επιφυλάσσει είναι πολλαπλά και εκτείνονται στους αποδέκτες της (πολίτες, επιχειρήσεις) αλλά και στην Κυβέρνηση.

1. Ιστορικό

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας, η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα βρίσκεται σε συνεχή αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμό. Στόχος, είναι να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής.

Ο εκσυγχρονισμός βασίζεται σε δύο πυλώνες παρεμβάσεων.

- (α) Την υλοποίηση των έργων πληροφορικής σχετικά με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.
- (β) Τα μέτρα του θεσμικού εκσυγχρονισμού.

Η σταδιακή πορεία και εξέλιξη της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καταγράφεται σε τρία κυρίως σχέδια (Government 1.0, Government 2.0, Government 3.0). Ένας σημαντικός αριθμός των Δημόσιων Διοικήσεων των Κρατών – Μελών της ΕΕ και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) βρίσκονται σήμερα στο Government 2.0.¹⁰

Συγκεκριμένα στα αντίστοιχα σχέδια Government περιέχεται:

- (α) Government 1.0 (Gov1):
 - (i) Καλύτερες Υπηρεσίες
 - (ii) Δικτυωμένη Κυβέρνηση
 - (iii) Καλύτερη Διοίκηση

- (β) Government 2.0 (Gov2):
 - (i) Ανοιχτά συνεργατικά δεδομένα
 - (ii) Ηλεκτρονικά Δικτυωμένη Κυβέρνηση
 - (iii) Καλύτερη Διοίκηση με Ελεύθερα Δεδομένα

- (γ) Government 3.0 (Gov3):
 - (i) Απλούστευση διαδικασιών με χρήση ΤΠΕ
 - (ii) Ηλεκτρονική διαχείριση εγγράφων – ψηφιοποίηση διεργασιών
 - (iii) Ενιαία διαχείριση πόρων δημόσιας διοίκησης

¹⁰ Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση»**.
http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12126

Για την ένταξη στα παραπάνω σχέδια, τα κράτη μέλη της Ε.Ε., λαμβάνουν χρηματοδότηση από κοινοτικά πλαίσια στήριξης. Η Ελλάδα εντάχθηκε στο πρώτο πρόγραμμα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης το 1994, με την εφαρμογή του προγράμματος «Κλεισθένης». Το πρόγραμμα διήρκεσε έως το 2000, εισάγοντας νέες τεχνολογίες στις δημόσιες υπηρεσίες (ηλεκτρονικούς υπολογιστές, λογισμικά, διαδικτυακές υποδομές).¹¹

Το 1999, ψηφίστηκε το επιχειρησιακό πρόγραμμα του Υπουργείου Οικονομικών «Κοινωνία της πληροφορίας», χρηματοδοτώντας την ενίσχυση των υποδομών και υπηρεσιών ΤΠΕ σε βασικούς κλάδους της δημόσιας διοίκησης, όπως την υγεία, καθώς και την παιδεία.¹²

Για την προώθηση της κοινωνίας της πληροφορίας στην Ελλάδα, υιοθετήθηκε το 2000, το «Επιχειρησιακό πρόγραμμα κοινωνία της πληροφορίας» (ΕΠΚτΠ). Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που αποτελεί σύνολο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε τομείς οικονομίας και κοινωνίας. Οι γενικοί στρατηγικοί στόχοι του προγράμματος για την περίοδο 2000-2006 είναι δύο:

- (α) Η εξυπηρέτηση του πολίτη και η βελτίωση της ποιότητας ζωής. Αφορά τη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών (δημόσια διοίκηση, υγεία, μεταφορές).
- (β) Ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό. Αφορά τη δημιουργία συνθηκών για ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης με γνώμονα την τεχνολογία και τη γνώση.

Την ίδια χρονιά ακολούθησε το πρόγραμμα «Πολιτεία- Επανάδρυση της Δημόσιας Διοίκησης», το οποίο σχετίζεται με τις αρχές πολιτικής και βασικές δράσεις για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα. Αυτό το πρόγραμμα εκπονείται κάθε τρία χρόνια και στοχεύει στον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης.

Επίσης, το 2006, εφαρμόστηκε το πρόγραμμα «Σύζευξις», το οποίο αφορά τη μελέτη και δημιουργία του εθνικού δικτύου δημόσιας διοίκησης και είχε ως στόχο τη διαμόρφωση ενός ενιαίου τεχνικού και λειτουργικού περιβάλλοντος επικοινωνίας των δημόσιων υπηρεσιών μεταξύ τους. Πρόκειται για ένα δίκτυο παροχής τηλεπικοινωνιών και τηλεματικών υπηρεσιών, που καλύπτει το σύνολο της Ελληνικής επικράτειας, για να έχουν τη δυνατότητα οι φορείς να επικοινωνούν μεταξύ τους.¹³

Η εθνική πύλη δημόσιας διοίκησης «Ermis», αποτελεί την ενιαία κυβερνητική διαδικτυακή πύλη της δημόσιας διοίκησης, η οποία παρέχει πληροφορίες για την αξιόπιστη ενημέρωση των πολιτών και των επιχειρήσεων. Η εθνική πύλη παρέχει ολοκληρωμένη ενημέρωση στους πολίτες και τις επιχειρήσεις σχετικά με τις συναλλαγές τους με τη δημόσια διοίκηση.

¹¹ Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. **«Στρατηγική Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης - Υφιστάμενη Κατάσταση»**. <http://www.opengov.gr/minreform/?p=1386>

¹² Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση»**. ο.π.

¹³ Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. **«Στρατηγική Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης - Το Όραμα»**. <http://www.opengov.gr/minreform/?p=1385>

Ακόμη, τέθηκε σε εφαρμογή το πρόγραμμα «Αριάδνη» που στόχευε στη βελτίωση της εξυπηρέτησης του πολίτη, από τις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας. Σε αυτό το πρόγραμμα, δόθηκε έμφαση στη συνεργασία της δημόσιας διοίκησης με την τοπική αυτοδιοίκηση.¹⁴

Στην πορεία ένταξης της Ελλάδας στην Ηλεκτρονική διακυβέρνηση εφαρμόστηκαν ποικίλα προγράμματα. Υπάρχουν 4 μεγάλα επίπεδα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε δημοτικές κυβερνήσεις:

- (α) Η Δημιουργία μιας ασφαλούς και συνεργατικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των κυβερνητικών οργανισμών. Με αυτή τη μέθοδο διασφαλίζεται η συνεργατική αλληλεπίδραση με όλους τους διαθέσιμους οργανισμούς σε μια προσπάθεια για γρηγορότερη και ασφαλέστερη μετακίνηση πληροφορίας και άμεσης δράσης.
- (β) Η υιοθέτηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε δήμους. Η επιτυχία και η σωστή ανατροφοδότηση του συστήματος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το μέγεθος της πόλης και τις υπηρεσίες που παρέχονται.
- (γ) Μια διακυβέρνηση τύπου δήμος/συμβούλιο-διεύθυνση. Μια διακυβέρνηση τέτοιου χαρακτήρα, σε αντίθεση με τις κυβερνητικές θέσεις δήμαρχος-συμβούλιο, που τείνουν να είναι περισσότερο πολιτική πρακτική, έχει λιγότερα εμπόδια στην εφαρμογή της. Μέσω αυτού, φέρνει την καινοτομία και την επανεφεύρεση της διακυβέρνησης στην ηλεκτρονική της μορφή.

Με την πάροδο των χρόνων, οι δυνατότητες ψηφιοποίησης και αναζήτησης των δεδομένων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, μέσω των πληροφοριακών συστημάτων, βελτιώνονται συνεχώς. Στόχος είναι να μειωθεί ή εξαλειφθεί ο αριθμός των απαιτούμενων δικαιολογητικών και ενδιάμεσων σταδίων για τυπικές διαδικασίες.¹⁵

Οι σημαντικότερες υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα είναι 20, εκ των οποίων οι 12 αφορούν τους πολίτες και οι 8 τις επιχειρήσεις.¹⁶

Σήμερα, η Ελλάδα παρουσιάζει χαμηλές επιδόσεις στη διείσδυση της ευρυζωνικότητας, την τακτική χρήση του διαδικτύου, τη χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών και ηλεκτρονικών προμηθειών. Για παράδειγμα, 41,9% των πολιτών δεν έχει χρησιμοποιήσει ποτέ το διαδίκτυο, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση αξιολόγησης της χώρας για την Ψηφιακή Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2012.¹⁷

¹⁴ Κιοσσέ, Ε. **«Η πορεία της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στις χώρες της Ε.Ε και την Ελλάδα – Οι επιδόσεις των χωρών»**. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής – Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών – Επιχειρηματική Πληροφορική. Θεσσαλονίκη, 2011.

¹⁵ Καρακύκλα, Α και Καρακύκλας, Δ. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση»**. ο.π.

¹⁶ Μουλαδούδη, Α. **«Πολιτικές ανάπτυξης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα»**. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών – ΠΜΣ Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας. Θεσσαλονίκη, 2011.
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/14389/6/MouladoudiAnezaMsc2011.pdf>

¹⁷ tovima.gr. **«Σε διαβούλευση το ηλεκτρονικό λήφτινγκ της Δημόσιας Διοίκησης»**. Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε. 2014.
<http://www.tovima.gr/society/article/?aid=566290>

Η Ελληνική Δημόσια Διοίκηση έκανε σημαντική προσπάθεια υιοθέτησης ψηφιακών τεχνολογιών για τον εκσυγχρονισμό της. Η λειτουργία της κεντρικής διαδικτυακής πύλης (ΕΡΜΗΣ), η εφαρμογή του προγράμματος Δι@ύγεια για την προαγωγή της διαφάνειας, το σύστημα παροχής οικονομικών υπηρεσιών TAXIS, αποτελούν αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας. Χαρακτηριστικά, ένας στους τρεις πολίτες που κάνουν χρήση διαδικτύου, έχουν λάβει ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δημόσιου τομέα.

Στα επόμενα χρόνια, αξιοποιώντας το δυναμικό των ΤΠΕ, η Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας και θα καταστεί πιο αποδοτική και παραγωγική. Θα είναι σε θέση να παρέχει στους πολίτες και τις επιχειρήσεις ποιοτικές και συνεχώς αναβαθμιζόμενες ηλεκτρονικές υπηρεσίες.¹⁸

Βασικές ελληνικές υπηρεσίες, ως αποτέλεσμα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης:¹⁹

- (α) Υπηρεσία TAXISnet (www.gsis.gr)
Αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη υπηρεσία ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα, διακρινόμενη σε ευρωπαϊκό επίπεδο λαμβάνοντας το βραβείο “Βέλτιστη Πρακτική από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή”.
- (β) Υπηρεσία αναζήτησης εργασίας (www.oaed.gr)
Μέσω της ιστοσελίδας του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) παρέχεται η δυνατότητα σε πολίτες και εργοδότες η δυνατότητα αναζήτησης εργασίας ή προσωπικού αντίστοιχα.
- (γ) Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) (www.kep.gov.gr)
Πρόκειται για κρατικά καταστήματα με σκοπό την μείωση της γραφειοκρατίας και την ταχύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών σε ότι αφορά τις συναλλαγές τους με το δημόσιο. Τα ΚΕΠ αποτελούν τη λειτουργικότερη εφαρμογή της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα. Η διαδικτυακή πύλη δίνει πληροφορίες για τις υπηρεσίες που εξυπηρετούν τα ΚΕΠ, καθώς επίσης διεκπεραιώνει πιστοποιημένες διαδικασίες ηλεκτρονικά.
- (δ) Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (www.ika.gr)
Μέσω του διαδικτυακού τόπου του ΙΚΑ παρέχονται ηλεκτρονικές υπηρεσίες προς τους ασφαλισμένους/ συνταξιούχους και τους εργοδότες.
- (ε) Συνήγορος του Πολίτη (www.synigoros.gr)
Σκοπός του είναι η διαμεσολάβηση μεταξύ πολιτών και της Διοίκησης (όπως δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου).

Το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης έχει διαμορφώσει τις γενικές αρχές και στόχους της στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2020. Προκειμένου η δημόσια

¹⁸ Πετροπούλου, Ν. «**Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα και την Ευρώπη**». Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδος - Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας - Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Πάτρα, 2015.

¹⁹ Μακρή, Ε. «**Ηλεκτρονική Ταυτοποίηση και Υπηρεσίες Εμπιστοσύνης στις ηλεκτρονικές συναλλαγές**». ο.π.

διοίκηση να αντιμετωπίσει με αποτελεσματικό τρόπο τις προκλήσεις που επηρεάζονται, η ελληνική κυβέρνηση έχει επικεντρωθεί σε έξι βασικούς πυλώνες διοικητικής μεταρρύθμισης, παρέχοντας σταθερά και μακροχρόνια θεμέλια για το μέλλον της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα. Οι πυλώνες είναι οι εξής:

- (α) Δημιουργία μιας συμπαγούς και συντονισμένης δημόσιας διοίκησης.
- (β) Σχεδιασμός ενός δημόσιου τομέα που εστιάζει στις ανάγκες των πολιτών και των επιχειρήσεων, παρέχοντας αποτελεσματικές υπηρεσίες σε πλήρη εναρμόνιση με τις εκσυγχρονισμένες δομές και απλουστευμένες διαδικασίες.
- (γ) Υλοποίηση μιας στρατηγικής ανθρώπινου δυναμικού.
- (δ) Ενδυνάμωση των ανώτερων διοικητικών στελεχών για την επίτευξη υψηλών επιδόσεων.
- (ε) Ανάπτυξη κουλτούρας.
- (στ) Σχεδιασμός ευέλικτων διαδικασιών και ικανοτήτων για την προώθηση και υποστήριξη μελλοντικών μεταρρυθμίσεων που θα διαφυλάξουν την ανάγκη της κοινωνίας να απολαμβάνει μακροπρόθεσμα οφέλη.

2. Ισχύον Νομικό Πλαίσιο

Στην Ελλάδα του 2017, έχει ήδη αναπτυχθεί ένα θεσμικό πλαίσιο που επιτρέπει να σχεδιαστούν δράσεις ανοικτής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, με θετική επίδραση τόσο στη λειτουργία της διοίκησης, όσο και στις σχέσεις της με τους πολίτες και την οικονομία.

3.1. Νόμος 3979/2011 «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις»

Ακολουθώντας τις ευρωπαϊκές οδηγίες, το ελληνικό κοινοβούλιο ψήφισε το Ν.3979/2011 «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις». Με τον νόμο θεσπίστηκε το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή και την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε όλο το εύρος του δημόσιου τομέα, θέτοντας ένα ευρύτατο πλαίσιο παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών με συναλλασσόμενους το κράτος, τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Προδιαγράφει, δηλαδή, την αλληλεπίδραση με ηλεκτρονικά μέσα την Κυβέρνησης, των επιχειρήσεων και των πολιτών αφού με τον νόμο κατοχυρώνονται ορισμένα βασικά δικαιώματα που διασφαλίζουν ότι η επικοινωνία του πολίτη με τις δημόσιες υπηρεσίες θα μπορεί να γίνεται και μέσω διαδικτύου.

Το άρθρο 1 του νόμου, θέτει ως διττό σκοπό αυτού αφενός, «την αναγνώριση του δικαιώματος των φυσικών προσώπων και των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) να επικοινωνούν και να συναλλάσσονται με τους φορείς του δημόσιου τομέα με χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ)» και αφετέρου, «την ρύθμιση της χρήσης των ΤΠΕ από τους φορείς του δημόσιου τομέα, εντός του πλαισίου

του νόμου και για τις ανάγκες της λειτουργίας τους και την υποστήριξη της άσκησης των αρμοδιοτήτων και συναλλαγών τους».²⁰

Θεσπίζεται λοιπόν η υποχρέωση όλων των δημόσιων υπηρεσιών να διαθέτουν διαδικτυακούς τόπους με βασικές πληροφορίες, αλλά και με την δυνατότητα για διοικητικές εργασίες. Ανάμεσα στα δικαιώματα που εξασφαλίζει ο νόμος, όπως αυτό αναφέρεται στο άρθρο 16, είναι και η δυνατότητα του ατόμου να παρακολουθεί την πορεία της υπόθεσης του με την χρήση του σχετικού κωδικού, ώστε να ενημερώνεται για το στάδιο στο οποίο βρίσκεται. Στις καινοτομίες του νόμου ανήκει και η πρόβλεψη του άρθρου 36 για τη δημιουργία σε κάθε φορέα του δημοσίου «Ομάδων Διοίκησης Έργου» που αποτελείται από ανθρώπους των δημοσίων υπηρεσιών που θα μεριμνούν για την εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.²¹

Ποια αναλυτικά στόχοι του νόμου είναι:²²

- (α) Η εξυπηρέτηση του πολίτη και της επιχείρησης μέσα από τη χρήση ηλεκτρονικών υπηρεσιών και με την καθιέρωση της ηλεκτρονικής συναλλαγής σε κάθε δημόσιο φορέα.
- (β) Η πλήρης αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών προκειμένου να περιοριστεί δραστικά η γραφειοκρατία.
- (γ) Η απλούστευση των διαδικασιών που θα επιφέρει δραστική μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων που υφίστανται πολίτες και επιχειρήσεις κατά τις συναλλαγές τους με φορείς του δημόσιου τομέα.
- (δ) Η μείωση εμφάνισης φαινομένων διαφθοράς και η εδραίωση σχέσης εμπιστοσύνης ανάμεσα σε πολίτες, επιχειρήσεις και φορείς του δημόσιου τομέα.
- (ε) Η Δημιουργία προϋποθέσεων Ανάπτυξης.
- (στ) Η Βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων με ταυτόχρονη αύξηση της αποδοτικότητάς τους και η επίτευξη του τρίπτυχου ευελιξία, ταχύτητα, ποιότητα με ασφάλεια στην εσωτερική επικοινωνία και λειτουργία των φορέων.

Το κείμενο του νόμου θέτει το γενικό πλαίσιο για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην δημόσια διοίκηση. Δίνει χρήσιμους ορισμούς των εννοιών (άρθρο 3), καταγράφει τις βασικές αρχές της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (άρθρο 4), αναφέρει τις υποχρεώσεις των φορέων του δημοσίου για χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, δίνει δικαιώματα στους πολίτες σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τη χρήση των τεχνολογιών πληροφορική και επικοινωνιών.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα εξής άρθρα:^{23, 24}

²⁰ Στο ίδιο.

²¹ Αθανασιάδου, Σ. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και Επιχειρήσεις»**. Τεχνικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καβάλας – Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας – Τμήμα Λογιστικής. Καβάλα, 2012.

²² Υπηρεσία Ανάπτυξης Πληροφορικής - **«Νόμος ηλεκτρονικής διακυβέρνησης Ν.3979/2011»**. <http://www.yap.gov.gr/index.php/themata-egov-menu/nomothesia-egov-menu/171-nomos-3979.html>

- (α) Άρθρο 5, καθορίζει τις προδιαγραφές που πρέπει να καλύπτει ο δικτυακός τόπος κάθε δημόσιου φορέα ώστε να παρέχει χρήσιμη πληροφορία προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- (β) Άρθρο 7, καθορίζει τα σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των προσώπων που χρησιμοποιούν υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, το οποίο εισάγει κάποιες σημαντικές καινοτομίες και ρυθμίσεις που ενισχύουν το επίπεδο προστασίας της ιδιωτικότητας.
- (γ) Άρθρο 12, εισάγει και οργανώνει το πλαίσιο για την έκδοση διοικητικών πράξεων, τη σύνταξη και την τήρηση εγγράφων κάθε είδους, καθώς και την διακίνηση, διαβίβαση, κοινοποίηση και ανακοίνωση αυτών μεταξύ των φορέων του δημόσιου τομέα ή μεταξύ αυτών και των φυσικών προσώπων και Ν.Π.Ι.Δ με χρήση ΤΠΕ.
- (δ) Άρθρο 13, ορίζει την ψηφιακή υπογραφή που φέρουν τα ηλεκτρονικά έγγραφα.
- (ε) Άρθρο 15, απλοποιεί τη διαδικασία έκδοσης αντιγράφου για τη διευκόλυνση του συναλλασσόμενου με φορείς του δημόσιου τομέα, ενώ παράλληλα προβλέπει την τήρηση ηλεκτρονικού αρχείου από κάθε φορέα του δημόσιου τομέα και η δημιουργία επιμέρους αρχείου της εκάστοτε υπόθεσης.
- (στ) Άρθρο 23, ορίζει ότι τα φυσικά πρόσωπα και Ν.Π.Ι.Δ μπορούν να υποβάλουν με ηλεκτρονικό τρόπο, αιτήσεις, δηλώσεις, βεβαιώσεις και άλλα νομιμοποιητικά έγγραφα και δικαιολογητικά, εφόσον πληρούνται κατά περίπτωση εκείνες οι προϋποθέσεις που αφορούν την παροχή των εγγράφων αυτών, την επιβεβαίωση της ταυτότητας (ειδικότερη αναφορά γίνεται στο κεφάλαιο Ζ' του Νόμου) και την πολιτική ασφάλειας το φορέα.

Κλείνοντας, ο νόμος ορίζει νέες οργανωτικές δομές όπως Γενικές Διευθύνσεις Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε κάθε υπουργείο, τη Διυπουργική Επιτροπή Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Ομάδα Διοίκησης Έργου σε κάθε φορέα του δημόσιου τομέα, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και την σωστή εφαρμογή του νόμου.

3.2. Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) 25/2014 «Ηλεκτρονικό Αρχείο και Ψηφιοποίηση εγγράφων»

Οι διατάξεις του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος έχουν εφαρμογή σε ηλεκτρονικά και έντυπα έγγραφα και αρχεία που βρίσκονται στην κατοχή φορέων του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα όπως ορίζεται στο άρθρο 3 του Νόμου 3979/2011, ανεξαρτήτως αν χρησιμοποιείται ειδικό πληροφοριακό σύστημα ηλεκτρονικής αρχειοθέτησης και αποθήκευσης εγγράφων. Ιδιαίτερα σημαντικά είναι το άρθρο 4 του Π.Δ. για την συγκρότηση Ηλεκτρονικού Αρχείου, το άρθρο 5 για την τήρηση ηλεκτρονικών εγγράφων και αρχείων, το άρθρο 6 για την επεξεργασία και διαχείριση ηλεκτρονικών αρχείων και τα άρθρα 7 και 8 για την αποθήκευση και την εύρεση ηλεκτρονικών αρχείων. Στόχος του Π.Δ. είναι η διευκόλυνση και εξυπηρέτηση του

²³ Κιοσσέ, Ε. «*Η πορεία της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στις χώρες της Ε.Ε και την Ελλάδα - Οι επιδόσεις των χωρών*». ο.π.

²⁴ Νόμος 3979/2011 <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/319>

χρήστη των ηλεκτρονικών εγγράφων (είτε είναι ο πολίτης, είτε ο ίδιος ο δημόσιος φορέας).²⁵

3.3. Νόμος 4305/2014 «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα»

Ο συγκεκριμένος Νόμος στο Κεφάλαιο Α' περιέχει διατάξεις για την ανοικτή διάθεση και την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα. Τα κύρια θεσμικά χαρακτηριστικά συνοψίζονται αφενός στην καθιέρωση της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων και πληροφοριών (open by default principle), αφετέρου στην αποσαφήνιση του πεδίου εφαρμογής, εννοιών και εργαλείων ανοικτής διάθεσης.²⁶ Ο νόμος προβλέπει αναλυτική διαδικασία καταγραφής συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων για το σύνολο των υπόχρεων φορέων, από την αξιολόγηση των δεδομένων έως και την ανάρτησή τους στο κεντρικό αποθετήριο www.data.gov.gr με καθορισμένες εκ του νόμου προθεσμίες. Τα βασικά στάδια της παραπάνω διαδικασίας προβλέπονται στο άρθρο 10 του νόμου.²⁷

3.4. Νόμος 4325/2015 «Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης - Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις»

Σημαντικά είναι εδώ τα άρθρα 10, 12 και 13 του συγκεκριμένου νόμου. Αρχικά το άρθρο 10 του νόμου, έρχεται να προσθέσει δυο εδάφια στο τέλος της παρ. 1 του άρθρου 32 του Ν.3979/2011 και έτσι να ρυθμίσει ενδεδειγμένα ζήτημα της ηλεκτρονικής ταυτοποίησης των χρηστών υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από τους αρμόδιους φορείς. Έπειτα, το άρθρο 12 παρ.2 αφορά την ηλεκτρονική έκδοση πιστοποιητικών και δικαιολογητικών Σύμφωνα με το άρθρο τα δικαιολογητικά, πιστοποιητικά και οι βεβαιώσεις που εκδίδονται μέσω κεντρικών πληροφοριακών συστημάτων υπηρεσιών του Δημοσίου ή μέσω ηλεκτρονικής διασύνδεσης των συστημάτων αυτών με το πληροφοριακό σύστημα «ΕΡΜΗΣ - ΚΕΠ», εκδίδονται μέσω των ΚΕΠ και αναζητούνται αυτεπάγγελτα μέσω της διασύνδεσης των υπηρεσιών του Δημοσίου με το κεντρικό πληροφοριακό σύστημα του φορέα. Τέλος, το άρθρο 13 αφορά την ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων Δημοσίου και στην παρ.1 ορίζει την υποχρέωση των φορέων του δημόσιου τομέα, να διακινούν με ηλεκτρονικά μέσα και ιδίως με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα που εκδίδουν και διαχειρίζονται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.²⁸

²⁵ Π.Δ. 25/2014 <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/580>

²⁶ Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. «**Ετήσια έκθεση για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των ανοικτών δεδομένων**». Αθήνα, 2017. <http://www.opengov.gr/minreform/?p=1902>

²⁷ **Νόμος 4305/2014** <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/654>

²⁸ **Νόμος 4325/2015**. <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/685>

3. Αντικρουόμενες Απόψεις

Σε αυτό το σημείο του Οδηγού Μελέτης θα προσπαθήσουμε να δείξουμε και να αναλύσουμε κάποια αμφιλεγόμενα ζητήματα στο πλαίσιο της Δημόσιας Διοίκησης. Όταν αναφερόμαστε σε Δημόσια Διοίκηση και ειδικά στο κομμάτι της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, γίνεται συχνά λόγος για το αν παραβιάζονται, ή για το αν δύναται να παραβιαστούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, ακόμα και για το αν υπάρχει ζήτημα παραβίασης της ιδιωτικότητας του ατόμου.²⁹ Για τον λόγο αυτό, με τον Νόμο 2472/1997 «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» ιδρύθηκε η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ).

4.1 Διαβίβαση δεδομένων από τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων στην Ελληνική Στατιστική Αρχή

Η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων (ΓΓΔΕ) ζήτησε τη γνώμη της Αρχής σχετικά με τη νομιμότητα χορήγησης στην Ελληνική Στατιστική Αρχή προσωποποιημένων στοιχείων ανά Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ), που περιλαμβάνουν τόσο πληροφορίες μητρώου (ονοματεπώνυμο, πατρώνυμο, διεύθυνση κατοικίας και επαγγέλματος, τηλέφωνο επικοινωνίας, είδος δραστηριότητας, κ.λπ.) όσο και πληροφορίες φορολογικού ενδιαφέροντος ταυτοποιημένες με τα υπόχρεα πρόσωπα. Η ΓΓΔΕ ανέφερε ότι τα στοιχεία αυτά ζητούνται στο πλαίσιο υλοποίησης μνημονίου συνεργασίας που υπεγράφη μεταξύ της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), της ΓΓΔΕ, της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων (ΓΓΠΣ) και του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ).

Η Αρχή εξέδωσε τη γνωμοδότηση 3/2016, σύμφωνα με την οποία:

- (α) Η διαβίβαση των στοιχείων μητρώου και η ανάγκη επικαιροποίησης των τηρούμενων από την ΕΛΣΤΑΤ δεδομένων προκύπτει από υπερνομοθετικής ισχύος νομοθεσία, δηλαδή τον κανονισμό 177/2008 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), συνεπώς, θα πρέπει να διαβιβαστούν τα αιτούμενα στοιχεία από τη ΓΓΔΕ στην ΕΛΣΤΑΤ.
- (β) Όσον αφορά τη νομιμότητα διαβίβασης των φορολογικών στοιχείων, υφίσταται ανάγκη ειδικού προσδιορισμού, απαρίθμησης καθώς και ειδικής αιτιολόγησης από την ΕΛΣΤΑΤ όταν αφορά στη διαβίβαση δεδομένων από τη ΓΓΔΕ όχι δειγματοληπτικά, αλλά καθολικά/ μαζικά για ένα σύνολο φορολογουμένων.
- (γ) Σχετικά με τη νομιμότητα διαβίβασης φορολογικών στοιχείων που έχουν υποβληθεί στη ΓΓΔΕ πριν από τη σχετική πρόβλεψη στη νομοθεσία περί φορολογικού απορρήτου, το 2014, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα

²⁹ Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. **«Ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων της Αρχής»**. 2016.
http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,313056&_dad=portal&_schema=PORTAL
[L](#)

διαβίβασης των φορολογικών στοιχείων μόνο για τις επιχειρήσεις τις οποίες η ΕΛΣΤΑΤ είχε δειγματοληπτικά ερευνήσει κατά τα παρελθόντα έτη, προκειμένου να καταστεί δυνατή η πραγματοποίηση της αναγκαίας σύγκρισης των στατιστικών διάρθρωσης των επιχειρήσεων, άλλως να ζητηθούν συγκεντρωτικά στοιχεία κατά κατηγορίες επιχειρήσεων.

- (δ) Όσον αφορά τον προσδιορισμό του χρόνου τήρησης των φορολογικών στοιχείων από την ΕΛΣΤΑΤ, θα πρέπει να προσδιοριστεί χρονικά το διάστημα αυτό και, ενδεχομένως, να αναφέρεται στο τριετές Ελληνικό Στατιστικό Πρόγραμμα (ΕΣΠ) ή στο ετήσιο πρόγραμμα εργασιών της ΕΛΣΤΑΤ.
- (ε) Στο ζήτημα της ασφάλειας των δεδομένων, ο προτεινόμενος τρόπος διαβίβασής τους μπορεί να ικανοποιήσει, καταρχήν, τις απαιτήσεις του ν. 2472/1997, άρθρο 10 για την τήρηση της ασφάλειας και του απόρρητου κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, περαιτέρω όμως η ΕΛΣΤΑΤ θα πρέπει να διαθέτει αναλυτική περιγραφή του πληροφοριακού συστήματος, όπου θα φιλοξενηθούν τα δεδομένα αυτά, να διαθέτει πολιτική και σχέδιο ασφάλειας, τα οποία θα πρέπει να έχουν λάβει υπόψη τα αποτελέσματα μελέτης εκτίμησης επιπτώσεων στην ασφάλεια και στην ιδιωτικότητα των δεδομένων αυτών, καθώς και να ορίσει υπεύθυνο προστασίας προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με τον νέο Ευρωπαϊκό Κανονισμό για την προστασία προσωπικών δεδομένων.
- (στ) Αναφορικά με το ζήτημα της ενημέρωσης των υποκειμένων, με δεδομένη την ύπαρξη σαφούς νομοθετικής ρύθμισης η οποία προβλέπει τη διαβίβαση των φορολογικών στοιχείων στην ΕΛΣΤΑΤ, είναι δυνατό να γίνει δεκτό ότι δεν υφίσταται υποχρέωση προηγούμενης ενημέρωσης, καθώς δύναται να θεωρηθεί ότι η εν λόγω διαβίβαση αποτελεί κοινή γνώση του επιμελούς πολίτη. Ωστόσο, προτείνεται η ΓΓΔΕ να συμπεριλάβει και σχετική ενημέρωση στους πολίτες, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 2472/1997 στα φορολογικά έντυπα ότι το περιεχόμενό τους ή μέρος του περιεχομένου τους είναι δυνατό να διαβιβαστεί στην ΕΛΣΤΑΤ.

4.2 Ασφάλεια εφαρμογών Μητρώου Υπουργείου Οικονομικών

Η Αρχή πραγματοποίησε διοικητικό έλεγχο στα αρχεία της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων και Διοικητικής Υποστήριξης και της Γενική Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων, με αντικείμενο την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά την επεξεργασία που πραγματοποιείται ιδίως μέσω των εφαρμογών του υποσυστήματος Μητρώου του Taxis και του Taxisnet.

Στη συνέχεια, με την απόφαση 75/2016, η Αρχή ενέκρινε τα ευρήματα και τις συστάσεις που προτάθηκαν στο εμπιστευτικό Πόρισμα της ομάδας ελέγχου, έκρινε το επίπεδο της ασφάλειας του υπευθύνου επεξεργασίας, ως προς την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, σχετικά ικανοποιητικό και απηύθυνε σύσταση για συμμόρφωση με τις συστάσεις που αναφέρονται στο πόρισμα του ελέγχου και το εμπιστευτικό παράρτημα της απόφασης, καθώς και ενημέρωση της Αρχής σχετικά με την πρόοδο υλοποίησης των συστάσεων αυτών.

4.3 Νομιμότητα συλλογής στοιχείων για τις δηλώσεις «πόθεν έσχες»

Η Αρχή, κατόπιν σχετικού ερωτήματος από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης σχετικά με το εάν είναι συνταγματικά ανεκτή και από απόψεως προστασίας των προσωπικών δεδομένων καθ' όλα νόμιμη η επιβαλλόμενη με το άρθρο 173 του Ν. 4389/2016 «Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις», επεξεργασία (συλλογή και διάδοση) των πρόσθετων οικονομικών στοιχείων που ζητούνται από τους υπόχρεους υποβολής δηλώσεων με τη διάταξη αυτή, γνωμοδότησε ότι όσον αφορά τα μετρητά που βρίσκονται σε τραπεζικές θυρίδες, καθώς και το σύνολο των μετρητών που δεν περιλαμβάνονται σε καταθέσεις, σε τράπεζες, ταμειυτήρια και άλλα πιστωτικά ιδρύματα, η συλλογή τους από τα αρμόδια προς έλεγχο «πόθεν έσχες» όργανα που επιβάλλεται ρητώς από τις ανωτέρω διατάξεις είναι συνταγματικώς ανεκτή, εφόσον επιλέγεται από τον νομοθέτη ως καταρχήν πρόσφορη και δεν εξέρχεται των ορίων του επιδιωκόμενου με αυτήν σκοπού του δημοσίου συμφέροντος, καθώς εξυπηρετεί τη διαφάνεια του πολιτικού και δημόσιου βίου.

Αντιθέτως, η συλλογή από τα αρμόδια προς έλεγχο «πόθεν έσχες» όργανα των πρόσθετων περιουσιακών στοιχείων των κινητών μεγάλης αξίας, εφόσον η αξία αυτών υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων ευρώ και των κινητών που φυλάσσονται εντός θυρίδων, συνιστά περιορισμό του ατομικού δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων (α. 9Α Σ), μη επιβαλλόμενο από σαφείς και προβλέψιμες κατά τον τρόπο υπολογισμού και τις συνέπειες διατάξεις.

Ειδικότερα για τις δύο αυτές κατηγορίες των κινητών υπάρχει το ζήτημα της αδυναμίας πρόβλεψης και εκτίμησης της πραγματικής τους αξίας, οπότε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997, η συλλογή τους καθίσταται απρόσφορη και μη κατάλληλη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού της πλήρους καταγραφής και αποτύπωσης της περιουσιακής κατάστασης των υπόχρεων σε δήλωση προσώπων. Κατά συνέπεια, η συλλογή τους είναι νόμιμη μόνο για τις περιπτώσεις που υπάρχει αποδεικτικό της αξίας αυτών, όπως παραστατικό αγοράς ή πράξη φορολογικής αρχής για την επιβολή φόρου αιτία θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής, ή ασφαλιστική σύμβαση σε περίπτωση ασφάλισής τους, κλπ. και εφόσον δεν πρόκειται περί οικογενειακών κειμηλίων που έχουν συνήθως από διαθέσεως αξία για τους υπόχρεους. Όσον αφορά δε την ανάρτηση στο διαδίκτυο είναι δυνατή μόνον για τις περιπτώσεις των μετρητών και των κινητών που φυλάσσονται στις θυρίδες (γνωμοδότηση 6/2016).

4.4 Η περίπτωση της Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

Αρκετά έχουν γραφεί σχετικά με το κατά πόσο αισθάνονται ασφαλείς οι πολίτες στον χώρο του Διαδικτύου από επιθέσεις τρίτων. Για τον λόγο αυτό, με το Προεδρικό Διάταγμα 178/2014 έχει συσταθεί η Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, μία διεύθυνση αρμόδια για να «αστυνομεύσει» τον χώρο του Διαδικτύου και να παρέχει υποστήριξη στους πολίτες.

Μέσα από καινοτόμες δράσεις, ημερίδες εφαρμογές και σεμινάρια, προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει το κοινό σχετικά με τους κινδύνους του Διαδικτύου. Υποδιαιρείται σε

τμήματα για να καλύπτει ανάγκες σχετικά με διαδικτυακά οικονομικά εγκλήματα, προστασία ανηλίκων, καθώς και ζητήματα τηλεφωνικών επικοινωνιών, προστασίας λογισμικού και προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων.

Παρόλο που η θέση της Ελλάδας στην Ευρώπη στον τομέα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης δεν είναι αρκετά υψηλή, οι υπηρεσίες που παρέχει η Διεύθυνση είναι αρκετά σημαντικές και έχουν μειώσει κατά πολύ τα περιστατικά hacking. Το ερώτημα όμως παραμένει. Είναι αρκετή μια υπηρεσία για να προστατεύσει ανά πάσα στιγμή τον πολίτη από κακόβουλες επιθέσεις τρίτων;

4. Case Study – Η περίπτωση της Εσθονίας

Η Εσθονία, η οποία διαχωρίζεται σε 15 Κομητείες και 213 Δήμους, έχει ένα σύστημα-πρότυπο Δημόσιας Διοίκησης. Αποτελεί πρότυπο διότι πρωτοπορεί στην ηλεκτρονική δημόσια διοίκηση, συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως φαίνεται από τα στοιχεία που παρέχει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Το εγχείρημα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ξεκίνησε το 2003, όπου έγινε διαθέσιμη για το ευρύ κοινό η πρώτη πύλη του e-Government. Αποτέλεσμα των διαρκών ανανεώσεων της πλατφόρμας ήταν η ένωση της πλατφόρμας για τις κυβερνητικές ανακοινώσεις, με αυτή για τις υπηρεσίες πολιτών, καταλήγοντας σε μία και μοναδική υπηρεσία. Πολύ σημαντική λεπτομέρεια στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση της Εσθονίας αποτελεί το γεγονός ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες διαχωρίζονται για απλούς πολίτες, επαγγελματίες ή κυβερνητικούς υπαλλήλους.

Ένα πολύ πρωτοποριακό σύστημα, το οποίο μάλιστα συζητείται για αρκετό καιρό και στην Ελλάδα, αυτό της Ηλεκτρονικής Ταυτότητας επιτρέπει στους χρήστες της Πλατφόρμας να ελέγχουν τις προσωπικές τους πληροφορίες, να υπογράφουν και να επικυρώνουν δημόσια έγγραφα, ακόμη και να δημιουργούν προσωπικές διευθύνσεις e-mail σε ένα κυβερνητικό server. Αυτό το σύστημα το οποίο είναι απόλυτα συνδεδεμένο με όλες τις κρατικές υπηρεσίες επιτρέπει την συνεχή ανανέωση των κρατικών βάσεων δεδομένων.

5.1. Ηλεκτρονική Ταυτότητα

Το υποχρεωτικό για όλους τους πολίτες άνω των 15 ετών, αλλά και για τους αλλοδαπούς οι οποίοι κατοικούν στη χώρα, σύστημα της Ηλεκτρονικής Ταυτότητας ξεκίνησε το 2002 και αποτελεί το πρωταρχικό και κύριο έγγραφο στην χώρα χρησιμοποιούμενο στον Δημόσιο και στον Ιδιωτικό τομέα, ενώ όμως παράλληλα χρησιμοποιείται και ως ταξιδιωτικό έγγραφο σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ηλεκτρονική Ταυτότητα επιτρέπει στους χρήστες να ψηφίζουν ηλεκτρονικά, να επικυρώνουν τραπεζικές συναλλαγές, να ιδρύουν επιχείρηση και ακόμη να μπορούν να ελέγχουν οποιαδήποτε στιγμή το ιατρικό τους ιστορικό.

Σε αντίθεση με τις μη - ηλεκτρονικές ταυτότητες, ή κάρτα αποτελείται από ένα ηλεκτρονικό τσιπ το οποίο περιέχει ένα φάκελο με όλες τις προσωπικές πληροφορίες

του κατόχου του, ένα πιστοποιητικό γνησιότητας της υπογραφής, καθώς και όλων των ειδών προσωπικών κωδικών. Ο φάκελος του κάθε χρήση στη βάση δεδομένων και των πιστοποιητικών είναι έγκυρος για όσο χρονικό διάστημα είναι έγκυρη η ταυτότητα, τα οποία παρόλα αυτά θα πρέπει να ανανεώνονται κάθε 5 έτη.³⁰

Γενικότερα, η Διαδικτυακή Πύλη για τους πολίτες περιλαμβάνει υπηρεσίες σχετικά με:

- (α) Μετακινήσεις εντός ή εκτός της χώρας
- (β) Εύρεση εργασίας, Εργασία και Συνταξιοδότηση
- (γ) Έγγραφα που σχετίζονται με το Υπουργείο Μεταφορών
- (δ) Ληξιαρχικά στοιχεία
- (ε) Δημόσια Αγαθά
- (στ) Εκπαίδευση
- (ζ) Υγεία

Από την άλλη πλευρά, η Διαδικτυακή Πύλη για τις επιχειρήσεις περιλαμβάνει υπηρεσίες σχετικά με:

- (α) Νεοφυείς (Start-up) επιχειρήσεις και ευρεσιτεχνίες
- (β) Τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας και Τελωνεία
- (γ) Τη νομοθεσία που επικρατεί στην Εσθονία για το εμπόριο
- (δ) Μισθοδοσίες και Φορολογία
- (ε) Πιστοποίηση προϊόντων για εξαγωγή
- (στ) Ευρωπαϊκά Προγράμματα και Χρηματοδοτήσεις
- (ζ) Συμβόλαια
- (η) Ενεργειακές Απαιτήσεις

Συνοψίζοντας, η Εσθονία αποτελεί μια από τις χώρες πρότυπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τον τομέα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σημειώνοντας πολύ υψηλά σκορ στον Ευρωπαϊκό πίνακα του e--Government Performance.³¹

5. Επίλογος

Ο τομέας της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης είναι ένας πολλά υποσχόμενος πυλώνας της Δημόσιας Διοίκησης. Δύναται να προσφέρει τόσο στους πολίτες και στις επιχειρήσεις, όσο και στο ίδιο το κράτος, αφού μέσω αυτού μπορεί να επιτευχθεί η ελαχιστοποίηση της γραφειοκρατίας και να αναδιοργανωθεί το οργανόγραμμα της Δημόσιας Διοίκησης. Οι μεταρρυθμίσεις που θα λάβουν χώρα θα εξαλείψουν στεγανά μεταξύ των τμημάτων, επιτρέποντας την οριζόντια δια τμηματική επικοινωνία. Με παραγωγική χρήση της Δημόσιας Διοίκησης, μπορεί να επιτευχθεί σημαντική εξοικονόμηση πόρων, τόσο με τη μείωση του συνολικού κόστους αλλά και την βέλτιστη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, αυξάνοντας την αποδοτικότητά του.³²

³⁰ eGovernment Factsheets. «**eGovernment in Greece**». 2017. <https://joinup.ec.europa.eu/page/egovernment-factsheets#eGov2017>

³¹ e-Estonia. «**e-Governance**». 2017. <https://e-estonia.com/solutions/e-governance>

³² Ζιαμπάκας, Σ. «**Λιγότερη γραφειοκρατία, «συμμαζεμένο» Δημόσιο**». Εφημερίδα των Συντακτών. 2017. <http://www.efsyn.gr/arthro/ligoteri-grafeiokratia-symmazemeno-dimosio>

Η χρήση του Διαδικτύου και των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) επιτρέπει στους πολίτες να έχουν μια ανεπτυγμένη αμφίδρομη σχέση με το κράτος, αλλά και μια αυξημένη αίσθηση δημόσιου διαλόγου αφού ανά πάσα στιγμή τους δίνεται η δυνατότητα να έχουν πρόσβαση σε κυβερνητικές πληροφορίες εδραιώνοντας έτσι την σημασία του όρου Ηλεκτρονική Δημοκρατία.

Παρόλο που σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση παρουσιάζεται ως η νέα εποχή στον τομέα της Δημόσιας Διοίκησης, η υλοποίηση και η καθολική εφαρμογή της δεν είναι καθόλου εύκολη. Πολλές από τις δυσκολίες αφορούν κυρίως θέματα οργανωτικής και διοικητικής φύσεως. Για παράδειγμα, η πολιτική βούληση για την προώθηση των απαιτούμενων τομών και μεταρρυθμίσεων που θα υποστηρίζουν την ομαλή μετάβαση στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, η εκπαίδευση και η τεχνική κατάρτιση του υφιστάμενου επαγγελματικού προσωπικού στο περιβάλλον του διαδικτύου και των εφαρμογών του, καθώς και η υιοθέτηση ενός ρεαλιστικού νομικού και θεσμικού πλαισίου.

Στην ενότητα «*Αντικρουόμενες Απόψεις*» θα διαπιστώσατε ότι συχνά υπάρχει ο κίνδυνος της καταπάτησης προσωπικών δεδομένων. Ο μέσος πολίτης νιώθει αρκετά μεγάλη ανασφάλεια κατά τη διάρκεια μιας ηλεκτρονικής συναλλαγής, ειδικά όταν του ζητείται να συμπληρώσει κάποια ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να διασφαλιστεί πως το σύστημα ασφαλείας δεν είναι σε καμία περίπτωση διαβλητό και πληροί στο έπακρο όλα τα πρωτόκολλα ασφαλείας. Όπως αναφέραμε στην παραπάνω ενότητα, πρέπει να αναλογιστούμε τους κινδύνους των πράξεων μας, το κατά πόσο μπορεί ένας πολίτης να λάβει μέτρα αυτοπροστασίας, δίχως να ελπίζει σε μια κρατική αρχή να τον προστατεύσει σε κάθε του βήμα στον χαοτικό κόσμο του Διαδικτύου.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρεί την εφαρμογή της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ένα μεγάλο σκαλοπάτι στην συνεχή αναπτυξιακή της πορεία, για τον λόγο αυτό έχει υιοθετήσει μια σειρά από στρατηγικές και προγράμματα, όπως η στρατηγική της Λισαβόνας, η στρατηγική i2010, η ψηφιακή ατζέντα 2020 και τα προγράμματα δράσης «e-Europe 2002» και «e-Europe 2005». Επίσης, είναι υποχρεωτικό για όλα τα κράτη – μέλη να αναπτύξουν παρόμοιες στρατηγικές για την εδραίωση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Η Ελλάδα, λαμβάνει χρηματοδότηση μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ) προκειμένου να προωθήσει αυτό το μεγαλεπήβολο εγχείρημα. Προγράμματα δράσης που έχουν υλοποιηθεί είναι το πρόγραμμα «Πολιτεία», «Σύζευξις», «Κλεισθένης», η Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης «Ermis» κ.α. Επίσης, όπως θα παρατηρήσατε από το παράδειγμα της Εσθονίας, παρά τις μεταρρυθμίσεις που έχει πραγματοποιήσει και την αφοσίωση που έχει επιδείξει, η Ελλάδα παραμένει αρκετά πίσω σε αυτόν τον τομέα. Μέσα από τη στρατηγική 2014-2020, η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να αυξήσει τις επιδόσεις της, καθώς είναι χαμηλότερες από αυτές που ορίζει η ΕΕ για το κάθε κράτος.³³ Στην πραγματικότητα, οι Ελληνικές επιδόσεις είναι αρκετά χαμηλότερες από αυτές του Ευρωπαϊκού Μέσου Όρου. Υπάρχει πολύ δρόμος ακόμη για να χαράξουμε και ακόμα πιο

³³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. «Πόσο "digital" είναι οι χώρες της ΕΕ;». 2017. https://ec.europa.eu/greece/news/20170303_digital_economy_el

πολλά ζητήματα για να επιλύσουμε. Όμως, για να έχει αποτέλεσμα η οποιαδήποτε στρατηγική απαιτούνται άνθρωποι ικανοί, με όραμα, πολιτική βούληση και σθένος για να χαράξουν τον δρόμο του εκσυγχρονισμού.

6. Κατάλογος Νομοθεσίας

Νόμος 2472/1997. (ΦΕΚ 50/Α/10.04.1997) «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

Νόμος 3979/2011. (ΦΕΚ 138/Α/16.06.2011). – «Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις».

Προεδρικό Διάταγμα 25/2014. (ΦΕΚ 44/Α/25.02.2014). – «Ηλεκτρονικό Αρχείο και Ψηφιοποίηση Εγγράφων».

Νόμος 4305/2014. (ΦΕΚ 237/Α/31.10.2014). – «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα».

Νόμος 4325/2015. (ΦΕΚ Α 47/11-5-2015). – «Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης – Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις».

Ν.4389/2016. (ΦΕΚ Α' 94/27-05-2016). «Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις».

Νόμος 2479/1997. <https://www.e-forologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=3DD0D52EAFE03550.1D031AEA53&version=1997/04/10>

Νόμος 3979/2011. <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/319>

Νόμος 4305/2014. <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/654>

Νόμος 4325/2015. <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/685>

Π.Δ. 25/2014. <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/580>

Υπηρεσία Ανάπτυξης Πληροφορικής. «**Νόμος ηλεκτρονικής διακυβέρνησης Ν.3979/2011**». <http://www.yap.gov.gr/index.php/themata-egov-menu/nomothesia-egov-menu/171-nomos-3979.html>

Ν.4389/2016. <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/752>

7. Βιβλιογραφία

8.1. Βιβλία – Ακαδημαϊκές Εργασίες

Αθανασιάδου, Σ. «**Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και Επιχειρήσεις**». Τεχνικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καβάλας – Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας – Τμήμα Λογιστικής. Καβάλα, 2012.

Ζιογκα, Ζ. και Τσαλαφούτα, Ε. «**Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση; Παραδείγματα Καλών Πρακτικών, Οφέλη, Δυσκολίες, Προοπτική**». ΑΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ - Σχολή Διοίκησης και

Οικονομίας (Σ.Δ.Ο.) - Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Ελεγκτικής, 2008.
http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1152/fin_20080319.pdf?sequence=1

Καρακύκλα, Α. και Καρακύκλας, Δ. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση»**. Διπλωματική Εργασία. Α.Τ.Ε.Ι Πειραιά- Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας - Τμήμα Λογιστικής, Αιγάλεω, 2013.
http://oceanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1462/log_00106.pdf?sequence=1

Κιοσσέ, Ε. **«Η πορεία της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στις χώρες της Ε.Ε και την Ελλάδα - Οι επιδόσεις των χωρών»**. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας - Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής - Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών - Επιχειρηματική Πληροφορική. Θεσσαλονίκη, 2011.

Μακρή, Ε. **«Ηλεκτρονική Ταυτοποίηση και Υπηρεσίες Εμπιστοσύνης στις ηλεκτρονικές συναλλαγές»**. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τμήμα Πληροφορικής - Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης στα Πληροφοριακά Συστήματα. Αθήνα, 2014.

Μουλαδούδη, Α. **«Πολιτικές ανάπτυξης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα»**. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας - Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών - ΠΜΣ Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας. Θεσσαλονίκη, 2011.
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/14389/6/MouladoudiAnezaMsc2011.pdf>

Μπούρας, Χ. **«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση»**. Τμήμα Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής Πανεπιστήμιο Πατρών. Πάτρα.
https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/CEID1089/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82%202015-16/07_e_government.pdf

Πετροπούλου, Ν. **«Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα και την Ευρώπη»**. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδος - Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας - Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Πάτρα, 2015.

8.2. Άρθρα

Ζιαμπάκας, Σ. **«Λιγότερη γραφειοκρατία, «συμμαζεμένο» Δημόσιο»**. Εφημερίδα των Συντακτών. 2017. <http://www.efsyn.gr/arthro/ligoteri-grafeiokratia-symmazemeno-dimosio>

tonima.gr. **«Σε διαβούλευση το ηλεκτρονικό λήφτινγκ της Δημόσιας Διοίκησης»**. Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε. 2014.
<http://www.tovima.gr/society/article/?aid=566290>

8.3. Ηλεκτρονικές Πηγές

Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. **«Ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων της Αρχής»**. 2016.
http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33_313056&_dad=portal&_schema=PORTAL

Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Πόσο "digital" είναι οι χώρες της ΕΕ;». 2017.
https://ec.europa.eu/greece/news/20170303_digital_economy_el

Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. «Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση».
http://www.minadmin.gov.gr/?page_id=12126

Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. «Στρατηγική Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης - Υφιστάμενη Κατάσταση». <http://www.opengov.gr/minreform/?p=1386>

Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. «Στρατηγική Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης - Το Όραμα». <http://www.opengov.gr/minreform/?p=1385>

Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης. «Ετήσια έκθεση για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των ανοικτών δεδομένων». Αθήνα, 2017.
<http://www.opengov.gr/minreform/?p=1902>

e-Estonia. «**e-Governance**». 2017. <https://e-estonia.com/solutions/e-governance>

eGovernment Factsheets. «**eGovernment in Greece**». 2017.
<https://joinup.ec.europa.eu/page/egovernment-factsheets#eGov2017>

EUR-Lex. «**Ηλεκτρονική διακυβέρνηση: η επιγραμμική δημόσια διοίκηση**». 2005.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A124226b>